

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์และถือว่าเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับบรรยากาศของสถานที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมาได้มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศสนใจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ (Homestay) กันมากขึ้นจากกระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งผลให้การมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบทเป็นจุดขายที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ การจัดที่พักโดยสัมผัสกับวัฒนธรรมชนบทจึงเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยที่รูปแบบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์นั้น ได้จัดให้ที่พักเป็นศูนย์กลางและจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยให้นักท่องเที่ยวพักอาศัยในบ้านหลังเดียวกันกับชาวบ้าน เพื่อให้ได้เรียนรู้เอกลักษณ์และวัฒนธรรมประจำถิ่น (www.homestaythai.org) ดังที่ มิ่งสรรพ ขาวสอาด และคณะ (2550) สรุปว่าทิศทางของการท่องเที่ยวปัจจุบันอยู่ในรูปแบบของการศึกษาและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การจัดการที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน และชุมชนเองมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากร เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นและความร่วมมือของคนในชุมชน ดังนั้นแนวทางที่เหมาะสมต่อการนำมาพัฒนาที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้นั้น ก็คือ แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงหรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง (Sufficiency Economy) ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ พสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี 2539 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, 4) รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริม การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจทุก สาขา ซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวด้วย

ในส่วนของจังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ได้เกิดขึ้น มานานแล้ว เช่น บ้านห้วยจี่เหล็ก ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย บ้านจะคือ ตำบลห้วยชมพู อำเภอเมือง บ้านอาแป ตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง บ้านลิไข่ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง บ้านแสนสุข ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน เป็นต้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547) ซึ่งแต่ละหมู่บ้านต่างมีรูปแบบการบริหารจัดการและให้บริการตามความพร้อมของชุมชนเป็นลักษณะของการแบ่งปันที่พักให้กับนักท่องเที่ยวโดย ไม่ได้คำนึงถึงมาตรฐานการให้บริการมากนัก ซึ่งสำนักพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬา (2548) คำนึงถึงปัญหา

ที่เกิดขึ้นนี้ จึงได้กำหนดมาตรฐาน โสมสเดย์ไทยขึ้นเพื่อให้ชุมชนใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ทำให้โสมสเดย์ในจังหวัดเชียงรายมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นหลายพื้นที่

อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวในระดับประเทศมี สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงหลายประการ เช่น แหล่งท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์ ระบบ นิเวศวัฒนธรรม ลุ่มแม่น้ำโขง วิถีชีวิต ของผู้คน หลากหลายของชนเผ่า รูปแบบ ของการท่องเที่ยวที่ นักท่องเที่ยว จะมีโอกาสสัมผัส สิ่งเหล่านี้ยิ่งอย่างลึกซึ้ง คือรูปแบบการ ท่องเที่ยว ชุมชนวัฒนธรรม ชนบทหรือโสมสเดย์ ดังนั้นคณะผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการ จัดการโสมสเดย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อส่งเสริมชุมชน ท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการ คิด ตัดสินใจ วางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

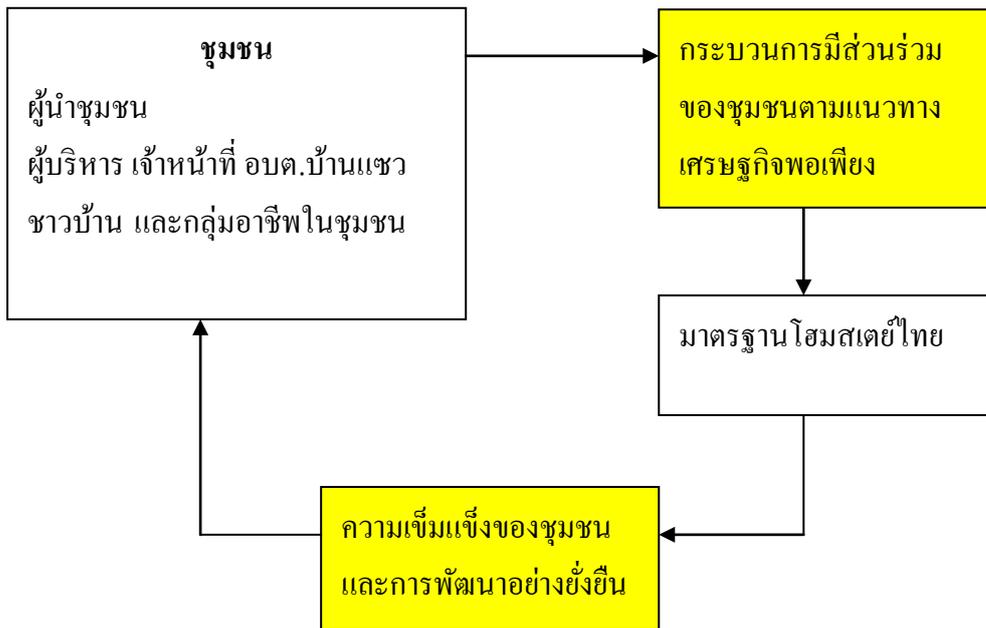
1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมด้านการจัดการ โสมสเดย์ของชุมชนในเขตบ้านแซว อำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อพัฒนาการจัดการโสมสเดย์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อประเมินผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ โสมสเดย์

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวโสมสเดย์ให้ได้คุณภาพ มาตรฐานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
2. ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการจัดการ ท่องเที่ยวในรูปแบบโสมสเดย์
3. ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา ศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัด เชียงราย

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโสมสเดย์โดยใช้แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเกิดความยั่งยืนใน อนาคต

ภาพที่ 2-1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

โสมสเดย์ หมายถึง บ้านที่อยู่ในชุมชนชนบทที่มีประชาชนในชุมชนเป็นเจ้าของ และเจ้าของบ้านหรือสมาชิกยังคงใช้ชีวิตประจำวันอยู่ในบ้าน ดำรงชีวิตประจำวัน ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นชีวิตจริง ในพื้นที่ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

การมีส่วนร่วม หมายถึง ชาวบ้านในชุมชนตำบลบ้านแซวได้ร่วมกระบวนการพัฒนาโสมสเดย์ โดยร่วมกัน คิดวางแผน ร่วมกันดำเนินกิจกรรม พัฒนาบ้านพักโสมสเดย์ฟรี ออมบริการ และร่วมประเมินมาตรฐานและปรับปรุง

การพัฒนา หมายถึง การร่วมมือของชุมชนตำบลบ้านแซวในการ ปรับปรุงวิธีการจัดการและการดำเนินงาน พัฒนา โสมสเดย์ให้ ได้ตามเกณฑ์ มาตรฐานโสมสเดย์ไทย ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโสมสเดย์ในเขตพื้นที่ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย
2. ชุมชนมีความตระหนัก เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นของตน

3. ชุมชนสามารถความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ไปขยายผลต่อไปยังกิจกรรมพัฒนาอื่นๆในชุมชนต่อไป
4. ได้ชุมชนต้นแบบในการจัดการที่พักแรมของชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย
5. เกิดบริการใหม่ๆในชุมชนที่ต่อเนื่องจากการบริการที่พักแรม เช่น การบริการอาหาร การนำเที่ยว การขนส่งนักท่องเที่ยว การขายสินค้าของที่ระลึก ฯลฯ
6. ชุมชนมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นสังคมที่ใช้ความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต